

Ik ben nog geen dertig en ik mag een zaal vol,
naar men mij van tevoren heeft gezegd:
gemiddeld iets oudere en hoger opgeleide mensen,
een halfuurtje toespreken over traditie en wijsheid.
Heb je dan iets goed gedaan of juist niet,
daar kwam ik in de voorbereidingen nou niet
helemaal uit.

Goed, ik mag dan jong zijn, van traditie weet ik best
veel.
Dat komt omdat ik een religieus ongedurig mens ben
gebleken.
In mijn korte leven heb ik kennisgemaakt met een
veelvoud aan christelijke tradities.
Werd in meerdere kerken lid, ben nergens lid gebleven.
Is dat wijs? Ik betwijfel het. Maar van al die tradities leerde ik iets.

Ik ben theoloog geworden zoals een kind dat een beugel moet
later orthodontist wil worden, zoals iemand die een tijdje mentaal was uitgedaagd
ervoor kan kiezen om psycholoog te willen worden –
het werd zo langzaam onmogelijk om mijzelf te kunnen begrijpen
in mijn zwerftocht met zingeving, God en geloof,
als ik niet eerst de hele opleiding theologie zou hebben gevolgd.
En nu sta ik hier.

We gaan vanochtend samen op zoek naar wijsheid
en hoe wijsheid zich tot traditie verhoudt,
en daarvoor neem ik u mee door drie soorten christendom
die ik vanbinnen heb mogen leren kennen.
Dan weet u ongeveer hoe lang het nog duurt straks,
in totaal noem ik dus drie soorten stromingen -
de eerste is te onvolwassen om een traditie te mogen heten.
De tweede zit helemaal vastgeroest aan een traditie.
De derde is de traditie al voorbij.

We beginnen met het type geloof waar ik op mijn twaalfde toe ging behoren.
De vol-evangelische, zelfs charismatische christenen.
Mijn ouders waren 40 – een mooie midlife leeftijd, zeg ik altijd maar -
en ik was 12 – voor mij het begin van de puberteit.
Ons leven lang hadden we al in een gematigde PKN gezeten,
waar ons geloofsplezier en de inspiratie met het jaar verder doodbloedden.
Maar op een avond kwamen we daar bij Jan Zijlstra.
Jan Zijlstra is een charismatische figuur die toen in ieder geval volle zalen trok.
Zijn slogan was: 'Ga richting Jezus, ga richting het wonder'.
En met het wonder bedoelde deze man ook écht het wonder.
Hij beweerde dat mensen uit een rolstoel konden opstaan,
dat doven weer zouden gaan horen, dat blinden konden gaan zien.

Hier en nu.

Mijn ouders waren verkocht, en ik met hen.
 Nuance is er al genoeg op de wereld, zullen we gedacht hebben.
 Om het leven een beetje op te leuken moeten we in het onmogelijke gaan geloven.
 Een ander koopt een motor tijdens de midlife, of ruilt haar partner in:
 mijn ouders gaven hun hart aan de Here Jezus.
 Een gemiddelde puberjongen begint op z'n twaalfde te experimenteren met
 rebellie en kalververkering en te harde muziek op z'n kleine kamertje,
 ik sloot mij aan bij een gebedskring met een klein groepje evangelische tieners.

Dit verhaal vertel ik eigenlijk nooit en nergens, om meerdere redenen.
 Ik voel gêne bij mijn betrokkenheid bij dit filiaal van het christendom.
 Vraag me achteraf af hoe ik dit ooit een paar jaar heb volgehouden.
 Daarnaast vind ik het vervelend van mezelf dat,
 wanneer ik erover praat, het altijd een beetje laatzinnig gaat klinken.
 Ik zal dat hier proberen te vermijden.
 De reden dat ik u er nu over vertel is dit.
 Vergis u niet: de evangelische geloofsbeleving is in ons land,
 en misschien welbeschouwd in de hele wereld,
 de snelst groeiende, en heeft een dominant stempel op religie gezet.

Dit is een van de essenties van de evangelische wereld:
 een totale en algehele weerzin tegen tradities.
 Daarom noemde ik dit eerste deel van mijn lezing ook:
 te onvolwassen voor traditie.

Want in de evangelische kerk zegt men:
 je moet willen lijken op de *allereerste* christenen.
 Gooi overboord wat tweeduizend jaar theologie over de Bijbel zei:
 lees hem zelf op je zolderkamer en bid in je eentje om verlichting.
 Gooi alle gevestigde rituelen uit het raam:
 christenen dopen al tweeduizend jaar kinderen,
 maar wij schakelen zo hup naar de volwassendoop.
 Wij gooien alle psalmboekjes weg en schrijven een nieuwe liedbundel.
 Verruilen het orgel voor een band,
 verlaten de kerkgebouwen voor elk zaaltje dat we maar kunnen huren,
 Gooien de priesters en ouderlingen en dominees en synodes allemaal weg
 voor een decentraal en egalitair of op het charisma van één leider gestoeld bestuur.

Alles moet anders – geen traditie, maar een levend geloof, zeiden mijn ouders.
 Waarschijnlijk zeggen ze dat nog steeds.

Als evangelische tiener luisterde ik niet naar de muziek op de radio,
 want die ging alleen maar over seks en drank en was goddeloos.
 Ik had mijn eigen cd's met gospelartiesten.
 Daar hoorden eigen festivals bij.

Met eigen T-shirts.

Met eigen posters waarop een psalmtekst werd gedrukt.

Met een heel aparte vriendenkring,

want mijn klasgenoten keken natuurlijk nogal eens vreemd op als ik hier iets over zei.

Als elke traditie bij het grofvuil wordt gezet, gooi je ook gezonde verstand weg.

Alles is namelijk mogelijk, geen idee is te gek, want er is geen traditie die je corrigeert.

Dit zijn dingen die ik heb meegemaakt in de evangelische kerk:

een vriendin van me verloor op jonge leeftijd haar moeder.

Op de dag van de begrafenis liet men haar kist zo lang mogelijk open,

want wie weet zou God er toch voor kiezen om haar weer op te laten staan.

Mijn moeder, die suikerziekte heeft, krijgt een heel verbaasde reactie

van een mevrouw uit de kerk. Maar mevrouw, zei zij tegen mijn moeder.

Hoe kan dat dan, dat u een wedergeboren christen bent en tóch nog suikerziekte hebt?

Op mijn vijftiende las ik in een boekje voor pubers waar ik allemaal tegen moest zijn,

zonder dat ik er een klap van begreep, onervaren snotneus die ik was:

euthanasie, abortus, de evolutietheorie, de islam, het boeddhisme, meditatie, seks voor het huwelijk, seks tussen leden van hetzelfde geslacht, en ga zo maar door.

Het is het topje van de ijsberg wat ik u hier noem,

maar het punt moge duidelijk zijn: die mensen die zich zo tegen het begrip

‘traditie’ verzetten, halen een anarchie naar binnen die heel veel schade kan aanrichten.

Zij weigeren namelijk hun oor te luisteren te leggen bij de gedeelde wijsheden

die de generaties voor hen in de loop der tijd hebben vergaard.

Tegelijk moet ik u eerlijk zeggen: ik heb een heerlijke tijd gehad in de charismatisch-evangelische fase.

In de Bijbel staat dat vreemde verhaal van de strijder Gideon.

Hij moet de strijd aan met een vijandelijk volk, de Midjanieten.

Zelf heeft hij een leger van 22.000 man, maar God vindt dat leger te groot.

Te groot! Hij zegt: geef iedereen die bang is de vrijheid om naar huis te gaan.

Toen waren er nog maar 10.000. Maar nog steeds vindt God het te groot.

God zegt: laat je mannen drinken gaan halen.

Iedereen die het water als een hond oplikt, moet blijven. De rest mag weg.

300 man dronk op die idiote manier, en die 300 zijn de gideonsbende.

Zij moeten van God en Gideon ongewapend, maar met een ramshoorn

en een fakkel in hun hand op de vijand afstormen.

Een idioot plan.

Het leger moet kleiner – tegen alle militaire tradities in.

Een groepje vreemde mannen blijft over – mannen die drinken als een hond.

Het gekozen wapen is een ramshoorn – het is verwarrend en lachwekkend.

Maar Gideons legertje wint de oorlog.

Het schijnt een sociologisch principe te zijn: wil je als organisatie succes boeken,

dan kun je beter met een klein en zeer toegewijd groepje mensen werken,

van wie je ongelofelijk veel eist,

dan dat je met een logge, grote, ongemotiveerde club deelnemers zit.

Dat is de les van Gideon.

Dit is de les van de vol-evangelische kerk, de meest absurde traditie waar ik ooit toe heb behoord – en die niet eens een traditie wil heten: Er zit een wijsheid in mensen die lak hebben aan alle conventionele wijsheid. Er zit een enorme kracht tot verandering in mensen die zeggen: dit kan wél, terwijl duizenden jaren wijsheid zegt dat het niet kan. Er zit een aanstekelijke werking in het enthousiasme van een klein groepje dat zegt: laten we van nul af aan gaan ontdekken hoe de wereld in elkaar zit, hoe we met elkaar moeten omgaan, wat écht waardevol is, wie God is, want wat ons altijd is geleerd is misschien wel een dooie bende.

Komt u dit soort revolutionairen tegen, en ik beloof u dat ze overal rondlopen, in alle soorten en maten, blijf dan op een afstandje, want ze zijn dwaas en levensgevaarlijk: maar kijk wel tóe vanaf die afstand, want soms vloeit er me daar een inspiratie, dan kunnen 300 mensen meer bereiken dan 22.000.

U kunt zich voorstellen dat ik een afkickfase nodig had na een paar jaar in de pinksterkerk. Ik belandde in de Nederlands-Gereformeerde kerk. Het was een soort bastion van behoudende gereformeerden in ontkerkelijkt Schiedam. Ietsje verderop om de hoek zaten nog iets zwaarderden, de christelijk-gereformeerden, maar daar was in die tijd al weinig meer van over. Wij zaten bij de zwaarste gereformeerden uit de stad. Ben ik toch nog steeds een soort trots op.

In deze kerk volgde ik mijn eerste theologische opleiding, een bachelor, aan een seminarie. De docenten waren allemaal dominees of voormalige dominees, overwegend oudere heren met een gereformeerde inborst. Dit tweede deel van mijn lezing heb ik genoemd: vastgeroest aan een traditie.

Want dat is de naam die gereformeerden hebben in de volksmond. Starre, onbuigzame mensen die allerlei regels handhaven, terwijl ze zelf eigenlijk niet meer weten waarom ze die regels ook alweer hadden. Een paar voorbeelden uit mijn pijnlijke eigen levensloop. Op een zondagmiddag kom ik met een gitaar de kerk in, want de dominee heeft gevraagd of 'de muziekgroep' 1 modern liedje komt zingen. Een oude vrouw loopt voor de kerkdienst op me af met grote passen. Ze zegt: 'wat kom je doen, met dat ding?' Ze wijst naar mijn gitaar alsof het een kalashnikov is waarmee ik van plan ben een church shooting te initiëren. Een paar maanden later. Ik houd een preek in de kerkdienst over een Bijbeltekst, Prediker 3. The Byrds hebben in de jaren 60 een mooi liedje gemaakt waarin ze die Bijbeltekst zingen. Ik besluit om een stukje van dat lied te laten horen in de kerk, maar zodra een gereformeerd kopstuk van deze kerk de eerste klanken van het drumstel hoort staat hij omstandig op van zijn kerkbankje en loopt demonstratief de kerk uit. Toen moest ik nog een hele preek...

Een ander voorbeeld. Mijn toenmalige partner en ik waren verloofd en zouden die zomer voor de kerk trouwen. Vlak na het voorbereidingsgesprek met de koster staan hij en zijn vrouw in de deurpost om ons uit te zwaaien. Nog even wil de vrouw iets zeggen. Dat ze het zo goed vindt dat we pas gaan samenwonen na het huwelijk. Want je moet ze de kost eens geven die gewoon gaan hokken, jaren voordat ze God om de zegen over hun relatie vragen. En dan heb je ook, zegt ze, van die enorme huichelaars, die gaan gewoon met elkaar naar bed onder het dak van hun ouders en trouwen daarna doodleuk in een witte jurk. Schande, vond ze. Wij liepen stilletjes naar de auto terug.

Gereformeerden en traditie, je kunt er hele boeken over vol schrijven.
 Weinig van die boeken koppelen die traditie echter aan wijsheid,
 want kom op hee. De nadelen spreken allemaal voor zich.
 Met een gehechtheid aan traditie komt oordeel mee.
 Dit doet ons soort mensen niet.
 Dit doen de onkerkelijken, die buiten God leven.
 Wij weten beter.
 Met een gehechtheid aan traditie worden gevoelens opgekropt.
 Van mensen die eigenlijk niet mogen zijn wie ze écht zijn.
 Van mensen die hun verlangens onderdrukken om in een keurslijf te passen.
 Van mensen die net een beetje anders zijn dan de rest, maar strak in het gareel moeten lopen, of anders hun plek in de gemeenschap verliezen.
 Met een gehechtheid aan traditie wordt ook vooruitgang gestaakt.
 Traditie, zou Gustav Mahler hebben gezegd,
 is het doorgeven van vuur en niet het aanbidden van de as.
 Wie kent er geen traditionele gelovigen die vooral as-aanbidders zijn.

Dat zijn de nadelen, die zijn vrij bekend.
 En toch heb ik ook daar de tijd van mijn leven gehad.
 Ik zal u ook de voordelen noemen van het leven in een sterke traditie.
 Allereerst: dat je niet zelf het wiel hoeft uit te vinden.
 Het kan een heerlijke adempauze zijn, een traditionele groep mensen,
 als je uit een hijgerige maatschappij komt waar het nieuws van vanochtend
 vanmiddag alweer totaal irrelevant is. Alles altijd maar sneller en hipper moet.
 Nee, zeggen de refo's, we zingen gewoon de psalmen uit Genève.
 En ze hebben het goed.

Dat ze het goed hebben, dat is ook een voordeel van traditionele clubs.
 Ze vragen toewijding van elkaar en aan elkaar, het is moeilijk om erbij te horen,
 maar als je er eenmaal bij hoort, dan heb je het ontzettend warm samen.
 Gereformeerden zorgen voor hun eigen mensen. In de strakste reformatoren kerken zijn
 zelfs geen verzekeringen nodig, omdat ze elkaars kosten dekken.
 Het wij – zij gevoel heeft een nadeel, maar ook dit voordeel: dat het 'wij' ontzettend
 verbindend is in eigen kring.

Ten slotte heb ik in de traditionele gereformeerde gemeenschap geleerd om eerbied te hebben voor de mensen die me voor zijn gegaan. Onze maatschappij lijdt aan de arrogantie van de jeugd. De aanbedding van jeugdigheid. De wijsheid is in de 21ste eeuw vaak zo

kortademig. Het is altijd iets wat een goedgeklede gladjacker op televisie te berde brengt, en nooit wat een filosoof in 1920 of een theoloog in 1500 zei. Maar waarom eigenlijk niet? We staan op de schouders van reuzen, zeiden ze me in de gereformeerde kerk. Neem nog even de moeite om te kijken wie er vroeger leefden. Wat ze zeiden en vonden en waar zij tegenaan liepen. Je leert er meer van dan je vooraf zou verwachten, want die oude denkers en vertellers en schrijvers, dat waren evengoed mensen, net als jijzelf.

Het nadeel en het voordeel van sterk aan een traditie hangen zie je misschien het duidelijkst in het bekende Bijbelverhaal van Jona.

Jona moet een boodschap van God gaan vertellen in het buitenland, bij de Assyriërs in hun hoofdstad Nineve. Jona, een orthodox gelovig man, weigert die opdracht echter.

Traditioneel als hij is denkt hij: die woorden zijn alleen maar verspilde moeite, ik kan me beter richten op mijn eigen clubje, mijn eigen volk.

En Jona probeert te vluchten.

Er moet een grote vis aan te pas komen om Jona op te slokken uit zijn egoïstische starheid en neer te zetten waar hij moet zijn: in die stad vol buitenlanders.

Tegen wil en dank begint Jona toch maar zijn boodschap te verspreiden.

Het is een boodschap vol oordeel, want zo traditioneel conservatief is hij wel.

Deze stad gaat eraan als jullie zo doorgaan, roept Jona.

En daar voelt hij zich op zich nog best aardig onder.

Die hele stad staat immers buiten de traditie waar hij zo van houdt.

Maar dan gebeurt er iets wat Jona niet verwacht.

De koning van de Assyriërs in Nineve zegt tegen Jona:

man, je hebt een punt. We zullen ons leven beteren, hopelijk is het niet te laat.

En God strijkt over zijn hart en vernietigt de stad niet.

Dan wordt Jona boos.

Hij zegt: ik wist wel dat u een God van genade was, die liefdevol is en trouw en tot vergeving bereid, potverdorie, waarom laat u die heidenen leven, ik wou dat ik dood was want als het zo moet dan hoeft het voor mij allemaal niet meer.

Jona scheldt op God omdat God genadig en liefdevol en vergevingsgezind is. Drie woorden die de traditie hem geleerd heeft, want het zijn woorden die door de Bijbel heen overal te horen zijn. Jona heeft zijn orthodoxie goed op orde: hij wéét dat God genadig is en liefdevol en vergevingsgezind, maar hij háát God erom als die eigenschappen ineens ook gelden voor die vieze zondige ontrouwe enge vreemdelingen in Nineve.

Jona vertegenwoordigt zo het beste van de traditie.

Hij kent een rijmpje uit zijn hoofd waarin alle eigenschappen staan die de moeite waard zijn. Genade, liefde, vergeving.

Eeuwenlang bleven traditionele mensen dit aan elkaar doorgeven -

het woord 'traditie' komt uit het Latijn, het betekent letterlijk doorgeven -

en eeuwen vóór Jona en eeuwen ná Jona blijven mensen het aan elkaar vertellen:

als je het over God hebt, heb je het over genade. Heb je het over trouw.

Heb je het natuurlijk ten diepste altijd en eeuwig weer over liefde.

Daar draait het om.

Het mooie van Jona is dat hij dat wéét en daar heeft de traditie hem mee geholpen.

Het lelijke van Jona is dat het kwartje niet valt. Hoe diep hij ook in die traditie zit, de woorden die hij uit zijn hoofd kent landen niet in zijn leven of in zijn hart. Hij weet het wel maar hij meent het niet. Als we het hebben over de verhouding tussen traditie en wijsheid, en dat is mijn opdracht vandaag, dan zou ik dat graag aantekenen. Traditie is een geweldig vehikel om je constant te blijven herinneren aan wat waardevol is. Maar blijf te star aan de traditie vasthangen en je ziet door de bomen het bos niet meer - dan weet je wel wat waardevol is, maar snáp je er geen hout van. Dat is de grens tussen wijsheid en onwijsheid.

De derde en laatste stroming die ik vandaag met u wil doornemen is de vrijzinnige. De vrijzinnige kerk is het deel van mijn lezing dat ik heb genoemd: voorbij de traditie.

Een goeie vrijzinnige is niet zoals Jona, maar denkt: hee, liefde, genade en trouw. Mooie concepten om eens over na te denken met elkaar. Dat hoeft niet per se in die taal, je kunt er ook andere woorden aan geven. Het hoeft ook niet per se in de kerk, het kan ook in het theehuis of in een tempeltje. Of in een roman.

Met andere woorden, vrijzinnigheid is dit:

je neemt de goede lessen uit een traditie, maakt er tijdloze concepten van en laat vervolgens die traditie weer achter je, want die is niet meer nodig als je zelf de lessen uit die traditie al hebt meegenomen.

Je hoeft in principe de Bijbel niet meer te lezen, zou je zeggen, als je geloof, hoop en liefde in je leven hebt verwerkt.

Je hoeft geen lid van een kerk te zijn als je een andere groep mensen om je heen hebt die volgens dezelfde principes werken.

Vrijzinnigheid is: niet zo heel veel hoeft.

Ontzettend ontspannend, natuurlijk, maar u hoort ook wel iets gelatens in mijn toon.

Ik ga een aantal voorbeelden noemen die me wat minder bevallen.

Ook al sta ik misschien wel voor een vrijzinnige parochie.

Ik heb het bij de andere twee tradities ook gedaan.

Ik mocht eens voorgaan in een vrijzinnige gemeente, niet zo lang geleden nog.

Op de maandag ervoor werd ik gebeld door iemand die de boel daar organiseerde.

Ja, zei ze, u *hoeft niet*, daar hebben we weer die *hoeft niet*, u *hoeft niet* uit de Bijbel voor te lezen, een boeddhistisch verhaal mag ook. Goed.

Oh en als u het Onze Vader achterwege zou willen laten, ook al is het tweeduizend jaar lange traditie, we horen het niet zo graag meer. Het *hoeft niet* werd nu een *liever niet*.

Oh, en het woord 'Heer', dat vinden we zo patriarchaal, dat is eigenlijk uit de tijd. Het *hoeft niet* wordt langzaamaan: *kan écht niet*.

Tenslotte, vlak voordat ik de telefoon ophing, zei ze: ach, en er zijn er ook onder ons, die zijn wat allergisch voor het woordje 'God'.

Ik werd hoe langer het telefoontje duurde, hoe chagrijniger. Dit kan een nadeel zijn van vrijzinnigheid: dat je zo ruimdenkend bent, dat je eigenlijk alleen maar dingen aan het weggooien bent uit je traditie. Wegschaven, wegschaven, wegschaven, totdat de kern van je

identiteit zichtbaar wordt – of, als je te veel hebt geschaafd, stilletjes verdwijnt, samen met de jeugd, want vrijzinnige kerken zijn notoir vergrijsd en hebben helaas vaak een somber vooruitzicht wat ledental betreft.

Een nadeel van vrijzinnigheid is dat men wel wat hoogmoedig kan zijn. Hoogmoedig naar die arme gereformeerden die nog boven hun bijbeltjes hangen en eerbiedig voor hun God buigen. Gelaten glimlachend om die evangelischen die nog zo jeugdig bevlogen in hun geloof staan, ach laat ze maar.

Wij zijn echt open.

Intussen was de kerk van mijn jeugd, die vrijzinnig was, absoluut geen vitale club. Op drie aspecten na. Er was een klein groepje dat erg graag op bezoek ging bij de lokale moskee om meer over de islam te leren. Dialoog, was dat. Er was ook een groepje dat zich had toegelegd op een soort New Age-achtige spiritualiteit. Uit het Verre Oosten geïmporteerde wijsheden of kitsch, dat verschilt per keer. En de boekenmarkt. Dan werd het kerkgebouw leeggeruimd en volgestouwd met de boeken die de mensen zoal kwijt wilden. Gezellige boel.

Het zijn drie dingen – dialoog met de islam, leren van New Age, en een boekenmarkt, die prima zijn en mooi, maar niets van doen hebben met wat ooit de essentie van de kerk moet zijn geweest.

Een slechte variant van vrijzinnigheid gaat op zo'n manier met tradities om: alles en iedereen wordt interessant gevonden, behalve de wat meer behoudende kant van de éigen traditie.

Daar haalt men de neus voor op.

De traditie voorbij.

Ik heb weleens gelezen van een godsdienstwetenschapper, en ik weet niet of hij gelijk heeft, maar ik heb zijn spoor wel altijd gevolgd. Hij zei:

Als je naar water zoekt,
graaf dan één bron heel diep uit,
dat is beter dan verschillende bronnen ondiep uitgraven.

Ik denk dat de vrijzinnigheid gelijk heeft dat er overal water kan zitten.

Je moet andermans traditie, andermans bron niet afserven of veroordelen.

Maar het is wel goed om op een bepaald moment te kiezen:

ik heb maar één leven, ik ben maar één kerk, ik draag maar één naam,
dus ik moet zorgen dat ik deze ene bron diep ga uitgraven.

Want als ik overal wat rondhang, word ik vrijblijvend en vind ik niets.

Dan loopt onze kerk ook nog leeg, want wie zit er te wachten op een paar ondiepe plasjes water. Massaal onze dorst lessen, willen we.

Toch kan ik ook in de vrijzinnige kerk de tijd van mijn leven hebben.

Ik kan er op adem komen omdat er niets is waardoor ik gek word aangekeken.

Er zijn geen hoeders van de traditie met een grote stok waarmee ze mij op mijn plaats proberen te houden. Er is ruimte en vrijheid.

Mensen die in strakke kerken buiten de boot vallen, zoals twijfelaars, maar ook mensen wier liefdesleven niet zo loopt als het 'hoort' of als zij hadden gewild. En de passant, die af en toe zonder plicht of dwang ook eens een goed verhaal wil horen, een liedje wil zingen of een gesprek wil voeren zonder dat er oordelen of scheve ogen komen.

In de vrijzinnige kerk wordt fairtrade koffie geschonken. Kan ik mijn homoseksuele vrienden meenemen zonder angst voor plaatsvervangende schaamte. Mag ik het lef hebben om mijn eigen christelijke traditie eens een goeie trap te geven, om te kijken wat we leren als we niet slaafs de regeltjes volgen, maar heilzaam gaan bekvechten met onze heilige teksten, profeten en overleveringen.

Al die ruimte van de vrijzinnigheid, van die stroming die niet te onvolwassen is voor traditie, zoals de evangelischen, en niet te star vastzit aan een traditie, zoals de gereformeerden, maar juist te oud, te gearriveerd is voor traditie, die ruimte gun ik elke gelovige en zal ik nooit meer kunnen opgeven. Iets in mij blijft altijd vrijzinnig.

Maar iets in mij blijft ook altijd evangelisch.
En iets in mij blijft altijd gereformeerd.

Ik hoop u in deze lezing te hebben laten zien hoe ingewikkeld het is, traditie. De één wijst het af, traditie, omdat je met een paar begeesterde enthousiastelingen zélf de wijsheid wel kunt forceren. Ze zijn gestoord, maar soms heel prettig gestoord. De ander is verslaafd eraan, traditie. Luister veel naar die mensen, want zij weten waar we vandaan komen, zij delven diep in die bron en in die bron zit nu eenmaal water. Maar hoed je voor hun oordeel, voor hun onbeweeglijkheid: sta er niet stil. De derde is voorbij de traditie. Zij kunnen wat laatdunkend uit de hoek komen en vermoeid reageren, maar zet dat van je af en zie de wijsheid. Zie hoe zij begrijpen dat in ieder mens iets van waarde zit, dat wijsheid overal is, dat traditie er voor de mens is en de mens niet voor de traditie.

Ze hebben elkaar nodig, wijsheid, innovatie en traditie.
Zonder traditie verliest de wijsheid aan doorleefde regelmaat.
Zonder traditie is innovatie kortademige hysterie.
Zonder innovatie dreigt de wijsheid oubollig te klinken.
Zonder innovatie is een traditie een sleets monument.
Zonder wijsheid is een traditie een starre liefdeloze bende.
Zonder wijsheid is innovatie niets dan drammerige eigenwijsheid.

Laat ze dus dansen, want ze hebben elkaar nodig.
Omring u met innovatieve mensen en gedachten.
Dompel u onder in de traditie die u liefhebt.
Zoek de wijsheid in al haar gestalten.
En bewaar in alles de liefde.